

Nieuw voor Groningen: Kortbekzeekoet

Willem-Jan Fontijn

Op 28 juli 2012 werd vanaf een zeilboot voor de haven van Lauwersoog (Groningen) een alkachtige *Alca/Uria* spec. gefotografeerd. Eerst werd gedacht aan een Zeekoet *Uria aalge*, maar doordat de bovendelen zwart waren in plaats van bruin ontstond er twijfel. Nazoeken in de ANWB-vogelgids leverde eigenlijk alleen maar Kortbekzeekoet op. Vervolgens werd op het forum van waarneming.nl navraag gedaan en daar waren de reacties al snel unaniem: het bleek inderdaad onmiskenbaar om een Kortbekzeekoet *Uria lomvia* in zomerkleed te gaan!

De volgende dag was de vogel nog aanwezig maar nu een paar kilometer westelijker langs de Kustweg. Gedurende de dag zwom en dook de vogel hier rustig rond, waarbij hij soms minutenlang onder water bleef, en kwam zelfs even op de kant zitten. Het betrof de eerste twitchbare Kortbekzeekoet voor Nederland en de vogel werd dan ook door minstens 500 vogelaars gezien! Aan het eind van de middag zwom de vogel steeds verder het Wad op, verdween langzaam uit het zicht en werd daarna niet weer gezien.

Groot was dan ook de verrassing, en voor veel vakantievierende vogelaars ook de opluchting, dat op 11 augustus opnieuw een Kortbekzeekoet werd ontdekt, ditmaal bij Den Helder (Noord-Holland). Deze vogel kreeg ook weer veel bezoek en bleef aanwezig tot 13 augustus, de dag dat zijn conditie hard achteruitging en hij uiteindelijk overleed. Het bleek op basis van foto's en olievervuiling in de nek om dezelfde vogel te gaan als van Lauwersoog (Zweemer *et al.* 2012).

Beschrijving

Onderstaande beschrijving is gebaseerd op eigen foto's en de vele foto's die op diverse websites zijn te vinden en op Van Duivendijk *et al.* (2013).

Grootte en bouw

Ongeveer zo groot als een Zeekoet, maar wat plomper en steviger gebouwd. Kop hoekig met vrij steil voorhoofd, dikke nek, bol lichaam en korte, stevig gebouwde snavel met kleine gonyshoek.

Verenkleed

Kop en hals zeer donker zwartbruin. Bovendelen en bovenzvleugel ook donkerbruin maar iets lichter dan kop

en hals met aan de armpennen vrij brede witte toppen. Onderdelen ongestreept wit, naar de keel toe eindigend in een punt (omgekeerde V-vorm). Ondervleugel grotendeels wit met grijze waas op de slagpennen. Op de rechterzijde van de vogel was in de hals en op de flank wat olievervuiling zichtbaar.

Naakte delen

Oog donker. Poten geelbruinig. Snavel zwart met licht puntje en opvallende witte lijn langs de rand van de bovensnavel (rechts iets duidelijker dan links).

Determinatie

Kenmerken van de vogel, zoals de bouw van het lichaam en de snavel (met opvallende witte lijntjes), de zeer donkergekleurde bovendelen en de ongestreepte witte onderdelen die in een punt onder de keel eindigen passen eigenlijk alleen maar op Kortbekzeekoet. De enige andere enigszins gelijkende soort is Zeekoet, maar deze heeft onder andere een langere en dunnere snavel met niet of nauwelijks een wit lijntje, lichter bruine bovendelen en meestal duidelijke flankstreping (Svensson *et al.* 2010).

De Kortbekzeekoet van Lauwersoog behoorde, zoals op grond van het verspreidingsgebied te verwachten valt, tot de Atlantische nominaatvorm *Uria lomvia lomvia*. Er worden, afhankelijk van de literatuur, tot vijf

Kortbekzeekoet, Lauwersoog 29 juli 2012

Foto: Marnix Jonker

Kortbekzeekoet, Lauwersoog, 29 juli 2012 Foto: Willem-Jan Fontijn

Kortbekzeekoet, Lauwersoog, 29 juli 2012

Foto: Willem-Jan Fontijn

verschillende ondersoorten beschreven. Tijdens discussies op het internet werd vooral vanwege de brede witte toppen aan de armpennen mogelijk gedacht aan een ondersoort uit het oosten, maar over dit kenmerk ontstond verwarring omdat, naar later bleek, er in bepaalde literatuur fouten staan. Nader onderzoek aan balgen in twee musea en de grondige bestudering van de vele foto's wezen uit dat de vogel behoorde tot de nominaatvorm (Van Duivendijk *et al.* 2013).

Volgens Van Duivendijk *et al.* (2013) is de precieze leeftijd van de vogel wat lastig te bepalen. Het complete zomerkleed en de redelijk volgroeide snavel wijzen op een vogel ouder dan een jaar (2^e kj.). Volgens een buitenlandse deskundige geciteerd in dit artikel is de snavel wat aan de slanke kant voor een adulte vogel en samen met de ongelijke witte lijntjes langs de snavelrand wijst dit wellicht op een derde-kalenderjaar.

Verspreiding en voorkomen

Kortbekzeekoet is een circumpolaire soort die vrijwel uitsluitend broedt en overwintert in Arctische gebieden. De dichtstbijzijnde broedgebieden bevinden zich in IJsland en Noord-Noorwegen. De dichtstbijzijnde overwinteringsgebieden zijn iets zuidelijker te vinden, ongeveer tot halverwege de Atlantische kust van Noorwegen. Daarbuiten is Kortbekzeekoet een dwaalgast die vastgesteld is van Finland tot aan Frankrijk (Van den Berg & Bosman 2001, Wielstra & Van Bemmelen 2013).

In Nederland worden – in tegenstelling tot andere soorten alken die soms in grote aantallen in de Nederlandse wateren voorkomen en ondanks de relatieve nabijheid van de overwinteringsgebieden – nauwelijks Kortbekzeekoeten waargenomen. Inclusief dit geval werden slechts negen gevallen aanvaard door de CDNA: zes vondsten en drie levende vogels. Vondsten waren er

op 24 december 1919, 28 december 1924, 19 januari 1969, 10 maart 1974, 10 januari 1981 en 18 april 1992, alle op de westelijke Noordzeekust (Van den Berg & Bosman 2001). Levende vogels werden aangetroffen bij de Brouwersdam (Zuid-Holland) op 4 februari 1979 (een met olie besmeurde vogel die vervolgens op 10 februari dood werd gevonden; Van den Berg & Bosman 2001), een langsvliegende vogel werd gefotografeerd tijdens een grote invasie van Kleine Alken *Alle alle* op Schiermonnikoog (Friesland) op 23 oktober 2005 (die pas na veel discussie werd aanvaard; Ovaa *et al.* 2012, Wielstra & Van Bemmelen 2013) en de hier besproken vogel van Lauwersoog en Den Helder. Dit laatste geval is inmiddels aanvaard door de CDNA (zie www.dutchavifauna.nl) en betreft daarmee dus officieel een nieuwe soort voor Groningen.

Literatuur

- van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman 2001. Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1. Tweede, herziene druk. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- van Duivendijk, N., E.B. Ebels, K. Rebel & M. Zweemer 2013. Kortbekzeekoet bij Lauwersoog en Den Helder in juli-augustus 2012. *Dutch Birding* 35: 100-106.
- Ovaa, A., D. Groenendijk, M. Berlijn & CDNA 2012. Rare birds in the Netherlands in 2011. *Dutch Birding* 33: 349-377.
- Svensson L., P.J. Grant, K. Mullarney & D. Zetterström 2010. ANWB Vogelgids van Europa. Vierde, geheel herziene druk. Den Haag.
- Wielstra, B. & R. van Bemmelen 2013. Kortbekzeekoet langs Schiermonnikoog in oktober 2005. *Dutch Birding* 34: 88-99.
- Zweemer, M., A. Witteveen, K. Rebel & E.B. Ebels 2012. DB actueel: Kortbekzeekoet bij Lauwersoog en Den Helder. *Dutch Birding* 34: 343-345.

Willem-Jan Fontijn – Sappemeer
wjfontijn@ziggo.nl